

จุดยืนเชิงยุทธศาสตร์ของอินโดนีเซียต่อบริบทของ Major Power

ตามธรรมเนียมแล้ว อินโดนีเซียยึดมั่นในหลักการดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบ “อิสระและกระตือรือร้น” (Free and Active) และมุ่งรักษาอิสระทางยุทธศาสตร์ของประเทศมาโดยตลอด ควบคู่กับการแสดงบทบาทเชิงรุกในเวทีระหว่างประเทศ และรักษาสอดคล้องกับมหาอำนาจ ท่ามกลางการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นในอินโด-แปซิฟิก อย่างไรก็ตาม การขึ้นดำรงตำแหน่งของปราโบโว ซูเบียนโต ก่อให้เกิดคำถามสำคัญว่า อินโดนีเซียกำลังก้าวสู่ “ยุคใหม่” ของนโยบายต่างประเทศเชิงรุกและทะเยอทะยานมากขึ้นหรือไม่ เมื่อเทียบกับยุคของโจโก วิโดโด ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและการทูตเชิงปฏิบัตินิยมและดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบปฏิบัตินิยมเป็นหลัก อินโดนีเซียจะบริหารความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอย่างไร โดยที่ยังต้องรักษาอิสระทางยุทธศาสตร์และพยายามในการยกระดับอินโดนีเซียเป็น “มหาอำนาจระดับภูมิภาค”

“อัตลักษณ์” รัฐทางทะเล

พิจารณารากฐานทางความคิดที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของอินโดนีเซีย พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นรัฐหมู่เกาะและอัตลักษณ์ทางทะเลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินนโยบายของประเทศ โดยแนวคิด “Wawasan Nusantara” หรือ “มุมมองรัฐหมู่เกาะ” มองว่าทะเลไม่ใช่พื้นที่แบ่งแยกหมู่เกาะ หากแต่เป็นพื้นที่เชื่อมโยงอธิปไตย เศรษฐกิจ และความมั่นคงของชาติ แนวคิดดังกล่าวจึงกลายเป็นรากฐานของอัตลักษณ์ทางทะเลของอินโดนีเซีย และต่อยอดสู่ยุทธศาสตร์ศูนย์กลางการเดินเรือสากล (Global Maritime Fulcrum : GMF) ภายใต้บริบทการแข่งขันระหว่างจีนและสหรัฐฯ อินโดนีเซียจึงพยายามใช้แนวทาง “อิสระและกระตือรือร้น” ควบคู่กับยุทธศาสตร์ศูนย์กลางการเดินเรือสากล (GMF) และการทูตทางทะเล เพื่อรักษาอิสระเชิงยุทธศาสตร์ และยกระดับบทบาทในฐานะ “รัฐทางทะเลยุทธศาสตร์” และ “มหาอำนาจระดับภูมิภาค” ในอินโด-แปซิฟิก ผ่านการรักษาคุณมหาอำนาจและบทบาทนำในอาเซียน

รากฐานเชิงยุทธศาสตร์ของอินโดนีเซีย

อินโดนีเซียยึดหลักนโยบายต่างประเทศแบบ “อิสระและกระตือรือร้น” มาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ได้เป็นเพียงแนวทางทางการทูตเพื่อหลีกเลี่ยงการเลือกข้างระหว่างมหาอำนาจเท่านั้น หากแต่สะท้อนรากฐานทางความคิดและวัฒนธรรมเชิงยุทธศาสตร์ของรัฐที่มีพื้นฐานจากอุดมการณ์ปัญจศีล และรัฐธรรมนูญปี 1945 และแนวคิด

ด้านความมั่นคงของรัฐ ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพภายในประเทศควบคู่กับการธำรงอิสระทางยุทธศาสตร์จากแรงกดดันของมหาอำนาจภายนอก ภายใต้การแข่งขันระหว่างจีน และสหรัฐฯ อินโดนีเซียจึงพยายามรักษาอิสระเชิงยุทธศาสตร์ ผ่านการวางสมดุลความสัมพันธ์กับหลายขั้วอำนาจ ร่วมมือกับทุกฝ่ายตามผลประโยชน์แห่งชาติ และหลีกเลี่ยงการผูกพันกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างถาวร

“อินโดนีเซียกับยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก”

1. ภายใต้ยุคโจโกวี อินโดนีเซียผลักดันยุทธศาสตร์ศูนย์กลางการเดินเรือสากล เพื่อยกระดับประเทศสู่ “รัฐทางทะเลยุทธศาสตร์” ในอินโด-แปซิฟิก พร้อมใช้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับจีน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง ขณะที่ยังคงรักษาสอดคล้องเชิงยุทธศาสตร์ในประเด็นทะเลจีนใต้และหมู่เกาะนาทูนา
2. การรักษาดุลผ่านความร่วมมือกับสหรัฐฯ แม้อินโดนีเซียจะใกล้ชิดกับจีนในมิติด้านเศรษฐกิจแต่ยังคงรักษาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับสหรัฐฯ ผ่านการฝึกซ้อมและความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลเพื่อรักษาความยืดหยุ่นเชิงยุทธศาสตร์และรักษาสอดคล้องอำนาจในภูมิภาค
3. อินโดนีเซียใช้การทูตทางทะเลเป็นเครื่องมือวางบทบาทในฐานะ “ผู้รักษาเสถียรภาพทางทะเล” ของภูมิภาค ผ่านการผลักดันความมั่นคงทางทะเล การต่อต้านประมงผิดกฎหมาย และการรักษาเสถียรภาพในการเดินเรือในพื้นที่ยุทธศาสตร์

แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนว่า อินโดนีเซียกำลังพยายามยกระดับบทบาทจาก “ผู้นำอาเซียน” สู่การเป็นรัฐขนาดกลางที่มีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์มากขึ้นในอินโด-แปซิฟิก ผ่านการรักษาสมดุลมหาอำนาจ การขยายบทบาททางทะเล และการดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุก โดยไม่ผูกพันกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างถาวร

อินโดนีเซียภายใต้ยุคปราโบโว

ภายใต้การนำของปราโบโว อินโดนีเซียมีแนวโน้มขยายบทบาทเชิงรุกในเวทีโลกมากขึ้น ท่ามกลางการแข่งขันระหว่างจีนกับสหรัฐฯ โดยสหรัฐฯ พยายามกระชับความร่วมมือกับอินโดนีเซีย ทั้งด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงการฝึกซ้อมทางทหาร และห่วงโซ่อุปทานแร่สำคัญ เนื่องจากมองว่าอินโดนีเซียเป็น “รัฐยุทธศาสตร์สำคัญ” ของอินโด-แปซิฟิก และเป็น “รัฐแกนกลาง” ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความร่วมมือดังกล่าว จึงไม่เพียงสะท้อนการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ เท่านั้น แต่ยังเป็นความพยายามของสหรัฐฯ ในการลดการพึ่งพาเงินของอินโดนีเซีย และขยายอิทธิพลของตนในภูมิภาคผ่านความร่วมมือกับอินโดนีเซียมากขึ้น

บทวิเคราะห์

ภายใต้การนำของปราโบโว อินโดนีเซียมีแนวโน้มดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุกมากขึ้น โดยพยายามรักษาความสัมพันธ์กับทุกขั้วอำนาจควบคู่กัน ทั้งจีน และสหรัฐฯ รวมถึงขยายความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศโลกใต้ เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและลดการพึ่งพามหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สะท้อนว่า อินโดนีเซียให้ความสำคัญกับบทบาทในเวทีโลก และความร่วมมือแบบพหุภาคีนอกกรอบอาเซียนมากขึ้น แม้อินโดนีเซียจะขยายบทบาทในเวทีโลกมากขึ้น แต่อาเซียนยังคงเป็นเวทีสำคัญที่ช่วยให้อินโดนีเซียสร้างอิทธิพลและเพิ่มอำนาจต่อรองในเวทีระหว่างประเทศขณะเดียวกัน อินโดนีเซียก็ยังมีบทบาทสำคัญในการประคับประคองความเป็นเอกภาพและสมดุลของอาเซียน ท่ามกลางข้อจำกัดในการรับมือความท้าทายความมั่นคงที่ซับซ้อน เช่น เมียนมาและทะเลจีนใต้

แม้อินโดนีเซียจะขยายบทบาทในระดับภูมิภาคและเวทีโลกมากขึ้น แต่กองทัพอินโดนีเซียยังคงมุ่งเน้นการปกป้องอธิปไตยและเสถียรภาพภายในประเทศ มากกว่าการดำเนินนโยบายเชิงเผชิญหน้าทางทหาร ขณะเดียวกัน การยกระดับความร่วมมือด้านความมั่นคงกับสหรัฐฯ ก็สะท้อนบทบาทของอินโดนีเซียในฐานะรัฐสำคัญต่อการรักษาสมดุลอำนาจในอินโด-แปซิฟิก ท่ามกลางการขยายอิทธิพลของจีน แนวโน้มดังกล่าวอาจสะท้อนความพยายามของอินโดนีเซียในการยกระดับบทบาทจาก “ผู้นำอาเซียน” สู่การเป็นแกนนำ ของกลุ่มประเทศ

ขนาดกลางในภูมิภาค บทสรุปนโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซีย คือ “รุกมากขึ้น แต่ไม่เลือกข้าง” โดยมุ่งรักษาสมดุลเชิงยุทธศาสตร์ผ่านแนวทางการรักษาสมดุลโดยไม่เป็นพันธมิตร (Balance without Alliance) และหากการแข่งขันระหว่างจีนและสหรัฐฯ ตึงเครียดมากขึ้น ต้นทุนในการรักษาสมดุลของอินโดนีเซียก็อาจสูงขึ้นตามไปด้วย และอาจกลายเป็นบททดสอบสำคัญต่อแนวโน้มนโยบายไม่เลือกข้างของอินโดนีเซียในระยะยาว

นัยสำคัญต่อความมั่นคงของไทยและกองทัพ

ในบริบทที่อินโดนีเซียมีความเป็นชาตินิยมและการขยายบทบาทมากขึ้นภายใต้การนำของปราโบโว อาจส่งผลกระทบต่อดุลอำนาจในภูมิภาค โดยเฉพาะการเร่งพัฒนาขีดความสามารถทางทหาร การขยายความร่วมมือด้านกลาโหมและการฝึกซ้อมกับหลายประเทศ รวมถึงการผลักดันความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในอินโด-แปซิฟิก ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามในรักษาสมดุลเชิงยุทธศาสตร์และลดการพึ่งพามหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แนวโน้มดังกล่าวอาจทำให้อินโดนีเซียมีอิทธิพลต่อความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียนมากขึ้น ซึ่งอาจกระทบต่อบทบาทนำและอำนาจต่อรองของไทยในเวทีภูมิภาค โดยเฉพาะประเด็นความมั่นคงทางทะเลและความร่วมมือด้านกลาโหม ดังนั้น ไทยและกองทัพจึงจำเป็นต้องรักษาสมดุลความสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ควบคู่กับการเสริมบทบาทเชิงรุกผ่านกรอบความร่วมมือของอาเซียน เพื่อรักษาผลประโยชน์และบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ของไทยในภูมิภาค

ข้อเสนอแนะต่อไทย

1. เสริมความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์กับอินโดนีเซีย ไทยควรผลักดันความร่วมมือในสาขาที่ทั้งสองประเทศสามารถเกื้อหนุนกันได้ เช่น อุตสาหกรรมอาหาร ฮาลาล การแพทย์ และการท่องเที่ยว ผ่านการลงทุนร่วม การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน และการพัฒนามาตรฐานร่วม เพื่อสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและลดการแข่งขันเชิงอิทธิพลภายในอาเซียน
2. ยกระดับบทบาทไทยสู่ผู้เชื่อมโยงความมั่นคงของภูมิภาค ไทยควรใช้ความร่วมมือด้านความมั่นคงและการฝึกซ้อมพหุภาคี เพื่อเสริมบทบาทในฐานะผู้เชื่อมโยงความมั่นคงของภูมิภาค โดยมุ่งเน้นภัยคุกคามข้ามพรมแดนและการรักษาสมดุลระหว่างมหาอำนาจอย่างยืดหยุ่น

อ้างอิง

Indira Qatrunnada Kastur. (2025) Indonesian Foreign Policy ‘Indonesia’s Free and Active Foreign Policy: Then and Now. <https://shorturl.asia/EbsRP>

The Diplomat. (2025). Indonesia’s Foreign Policy Under Prabowo: Still Free But More Active? <https://shorturl.asia/p6eDW>

Reuters. (2026). Indonesia, Japan sign defence cooperation agreement. <https://shorturl.asia/i7Xsd>

www.sscthailand.org

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ

sscthailand

sscthailand

